

PRZEDMOWA

Niniejsza książka nawiązuje do artykułu ogłoszonego w „Przeglądzie Prawa Karnego”, dotyczącego przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnianych za pośrednictwem systemu informatycznego¹. Choć od publikacji tego artykułu upłynęło niewiele czasu, stan prawny odnoszący się do omawianej materii uległ istotnej zmianie.

Najważniejsze modyfikacje wprowadzono ustawą z 18 marca 2004 o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 20 kwietnia 2004 nr 69, poz. 626). Ustawa ta weszła w życie 1 maja 2004, czyli w dniu uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Celem ustawy było dostosowanie prawa polskiego m.in. do Konwencji Rady Europy w sprawie cyberprzestępczości, podpisanej przez Polskę 23 listopada 2001 w Budapeszcie. W Konwencji tej poświęcono sporo miejsca pornografii dziecięcej.

Nowela do kodeksu karnego, zawarta w tej ustawie, zmieniła w istotny sposób art. 200 k.k. dotyczący pedofilii oraz artykuł 202 k.k. traktujący o pornografii, oba zamieszczone w k.k. w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.

Tą samą ustawą wprowadzono także zmiany do k.p.k., związane z pocztą elektroniczną, nośnikami i systemami informatycznymi, które usprawnić mogą ściganie omawianych przestępstw (zob. zmiany art. 143 § 1 k.p.k., 218 § 1 i 2 k.p.k., 236a k.p.k., nowe artykuły 218a i 218b k.p.k.). Zmiany te były związane przede wszystkim z nowelizacją przepisów k.k. odnoszących się do przestępstw przeciwko ochronie informacji i oszustwa komputerowego (choć nie tylko), niemniej mają też istotne znaczenie dla przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnianych za pośrednictwem systemu informatycznego.

Istotną nowością, wprowadzoną przez tę samą ustawę, to jest z 18 marca 2004, było również m.in. przeniesienie do prawa polskiego uregulowań decyzji ramowej o europejskim nakazie aresztowania. Zgodnie z nowym, wprowadzonym tą ustawą, artykułem 607w k.p.k., przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także handlu ludźmi oraz zgwałcenia (zob. art. 607w pkt 3, 4 i 29 k.p.k.) figurują na liście przestępstw, w odniesieniu do których okoliczność, że czyn nie byłby przestępstwem według prawa polskiego, nie stanowi prze-

¹ B. Kunicka-Michalska, *Wybrane problemy przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnianych za pośrednictwem systemu informatycznego*, „Przegląd Prawa Karnego” 2003 nr 22, s. 5–52.

szkody do wykonania nakazu europejskiego, jeżeli nakaz dotyczy czynu zagrożonego w państwie jego wydania karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności, albo czynu, za który może być orzeczony co najmniej w tym samym wymiarze inny środek polegający na pozbawieniu wolności. Dokładniej o tej kwestii (w tym o pomylce zawartej w art. 607w k.p.k.) będzie mowa w dalszych rozważaniach.

Nie bez znaczenia dla omawianej problematyki pozostaje ustawa z 16 kwietnia 2004 o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 93, poz. 889), która również jest ustawą „dostosowawczą” do instrumentów prawnych Unii Europejskiej i która weszła w życie również 1 maja 2004. We wprowadzonych tą ustawą nowych przepisach k.p.k., dotyczących tzw. zespołów śledczych, w art. 589c k.p.k. wymieniono wyraźnie m.in. handel ludźmi i inne ciężkie przestępstwa.

Tą samą ustawą z 16 kwietnia 2004 wprowadzono nowe rozwiązania istotne dla ofiary przestępstwa, w tym dla ofiar przestępstw omawianych w tej książce, m.in. pedofilii, handlu ludźmi i doprowadzenia do prostytucji. Chodzi o nowy § 3 art. 253 k.p.k. oraz o zmiany wprowadzone w k.k.w. O nowym § 3 art. 253 k.p.k. oraz o nowym art. 168a k.k.w. będzie mowa w dalszych rozważaniach, w rozdziale V „Wybrane zagadnienia procesowe i wykonawcze”.

Ponadto, od czasu publikacji wspomnianego artykułu obserwujemy wydatny wzrost zainteresowania problematyką wykorzystywania seksualnego zwłaszcza dzieci i młodzieży, w tym szczególnie problematyką pedofilii i pornografii dziecięcej. Zainteresowanie to widoczne jest nie tylko w środowiskach prawniczych, lecz także w szerokich kręgach społeczeństwa i w środkach masowego przekazu. Zwiększa to istotnie aktywność różnych organizacji naukowych, społecznych i fundacji zajmujących się tymi problemami, co skutkuje organizowaniem licznych konferencji, podejmowaniem różnych akcji i inicjatyw.

Wiele z takich akcji koncentruje się wokół problematyki Internetu, który niezależnie od pozytywnych funkcji, jakie spełnia, staje się także niestety coraz częściej źródłem demoralizacji małoletnich.

Pod określeniem „system informatyczny”, użytym w tytule książki, rozumiemy będziemy, zgodnie z definicją zawartą w art. 1 Konwencji o cyberprzestępczości, „każde urządzenie lub grupę wzajemnie połączonych lub związanych ze sobą urządzeń, z których jedno lub więcej, zgodnie z programem, wykonuje automatyczne przetwarzanie danych”². Głównie chodzi o Internet.

Wspomniane zmiany prawa nie zostały zakończone. W bardzo bliskim czasie czekają nas bowiem kolejne zmiany związane z omawianą w tej książce problematyką. Oprócz projektów, które już dawno wpłynęły do Sejmu, mamy nowe projekty dotyczące ochrony dzieci przed przestępstwami na tle seksualnym. Jednym z nowych projektów jest projekt zmian do k.p.k. i k.k.w. związany z dostosowaniem polskiego prawa do Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego. O projektach tych będzie mowa w dalszych rozważaniach, zwłaszcza w rozdziale VI „Propozycje zawarte w wybranych projektach zmian k.k. a ustawa z 18 marca 2004”.

² Korzystam z oficjalnego tłumaczenia polskiego dołączonego do Druku Sejmowego nr 2031 Sejmu RP IV Kadencji.